

ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Рік 2016-й ознаменувався важливою датою в музичному календарі Східної Європи – 250-річчям від дня народження Степана Оникійовича Дегтярьова (Дехтяревського, 1766–1813), видатного українського митця, одного з найвизначніших творців класичного духовного концерту для мішаного хору *a cappella* на церковнослов'янські тексти. Один із найосвіченіших музикантів свого часу в Російській імперії, він увійшов в історію музики і як автор першої в Росії світської ораторії.

Подібно до Максима Березовського та Дмитра Бортнянського, Степан Дегтярьов народився і здобув початкову загальну та музичну освіту в Лівобережній Україні (його рідна Білгородщина, землі якої на початку 1919 р. відійшли до Радянської Росії, належала раніше до Слобідської України). Як і М. Березовський та Д. Бортнянський, С. Дегтярьов реалізував свій творчий потенціал за межами України. Водночас, як і названі попередники майстра, він, навчаючись і працюючи в Росії, перебував в українському середовищі. Як відомо, у другій половині XVIII – на початку XIX ст. українські митці, особливо музиканти, відігравали вагомий роль у культурному житті Санкт-Петербурга, де працювали М. Березовський та Д. Бортнянський, а в їхньому рідному Глухові та Харкові виховували кадри для петербурзької Придворної співацької капели. Українська музично-артистична спільнота відігравала чималу роль і у кріпацьких театрах та капелах графів Шереметєвих, які в означений період діяли в Москві та Петербурзі й у яких працював С. Дегтярьов, а його рідна Борисівка та інші українські вотчини Шереметєвих постачали кадри для цих колективів. Нарешті, духовно-музична творчість С. Дегтярьова, як і М. Березовського та Д. Бортнянського, має відчутне українське жанрово-інтонаційне коріння. Усе це дає підстави для реінтеграції постаті С. Дегтярьова в контекст історії української музики. Такий крок видається

цілком логічним: музика цього митця пов'язана з музикою інших видатних українців, які творили в часи Класицизму, – Андрія Рачинського, Максима Березовського, Дмитра Бортнянського, Артема Веделя, Степана Давидова. Їхні духовно-музичні твори належать до спільної національної традиції.

Пропонований збірник наукових статей є своєрідною даниною шани сучасних музикознавців різних наукових шкіл С. Дегтярьову з нагоди значної дати від дня його народження. Це перше видання такого плану, спеціально присвячене славетному майстру. До створення збірника долучились науковці з різних регіонів України (Києва, Харкова, Львова), а також дослідники з інших країн – Росії та Ізраїлю.

У статтях збірника охоплено широкий спектр дослідження творчості С. Дегтярьова та інших явищ музичного і театрального життя його часу на східноєвропейських теренах. Власне постаті С. Дегтярьова присвячено статті Т. Гусарчук (Київ), А. Кутасевича (Київ), А. Віскова (Москва) і Н. Костюк (Київ). Творчу особистість митця у зіставленні з фігурами його видатних попередників та сучасників розглянуто у статтях О. Шуміліної (Львів) і Н. Беліченко (Харків). Творчості інших митців, які творили у другій половині XVIII – першій половині XIX ст., а також різним аспектам тогочасного музичного й музично-драматичного мистецтва присвячено статті М. Рицаревої (Рамат-Ган, Ізраїль), О. Зосім (Київ), О. Путятницької (Київ), І. Тилика (Київ), М. Новакович (Львів) і О. Волосатих (Київ).

У розгорнутій статті Тетяни Гусарчук здійснено огляд різнобічної творчої діяльності С. Дегтярьова – композитора, диригента, співака та інструменталіста, педагога та музичного теоретика – у широкому історико-соціальному контексті. Нарис Марини Рицаревої присвячено постаті італійського маестро Джузеппе Сарті, який справив чималий вплив на розвиток музичної культури в Російській імперії, зокрема й на творчість С. Дегтярьова. У розвідці Ольги Шуміліної проведено низку промовистих аналогій між життєвими і творчими шляхами С. Дегтярьова та

його попередника М. Березовського. У статті Андрія Кутасевича розглянуто історію духовно-музичної спадщини С. Дегтярьова з акцентом на питаннях авторського статусу його творів. Композитор Антон Вісков у своєму нарисі звітує про реконструкцію за нотними рукописами межі XVIII–XIX ст. низки духовних концертів – атрибутованих С. Дегтярьову та анонімних, які можуть належати його перу. У статті Наталії Беліченко йдеться про вплив українського народнопісенного багатоголосся на хорові стилі С. Дегтярьова та його найближчих сучасників – Д. Бортьянського й А. Веделя. В об'єктиві дослідження Наталії Костюк – цикл великодніх ірмосів С. Дегтярьова як зразок поєднання в богослужбовому творі класицистичних стильових засад із проявами давніших співочих традицій. У праці Ольги Зосім розкрито специфіку національної рецепції класицизму в Україні та Росії на прикладі паралітургічного жанру духовної пісні. У статті Ольги Путятицької йдеться про тісний зв'язок богослужбової музики Д. Бортьянського з давньоукраїнською церковною монодією, виявлений за результатами текстологічного аналізу різдвяного кондака болгарського наспіву в обробці майстра. Дослідження Ігоря Тилика присвячено питанням світоглядної та стильової генези творчості А. Веделя. У нарисі Мирослави Новачович висвітлено класицистичні риси у творах представників «перемишльської школи» – чеських музикантів Алоїза Нанке та Вінцента Серсавія і фундатора класичної музики в Західній Україні Михайла Вербицького. У розвідці Ольги Волосатих відтворено панораму театрального життя Києва наприкінці XVIII – у перші десятиліття XIX ст.

Сподіваємось, матеріали збірника сприятимуть розширенню зацікавленості творчістю С. Дегтярьова та вітчизняним музичним мистецтвом доби Класицизму загалом серед виконавців та дослідників, і прислужаться справі відродження та популяризації безцінних зразків цього мистецтва.